

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ ПО ВИПЛАТІ ОРЕНДНОЇ ПЛАТИ

ВАЛЬКОВА Н. В.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування*

ЗАЙЦЕВА І. М.

студент

*Хмельницький національний університет
м. Хмельницький, Україна*

Методика обліку та порядок оподаткування орендної плати залежить порядку від строків та форм здійснення цих орендних платежів.

Законом України «Про оренду землі» № 161 від 06.10.1998 р. визначено поняття договору оренди землі, – це договір, за яким орендодавець зобов'язаний за плату передати орендареві земельну ділянку у володіння й користування на певний строк, а орендар зобов'язаний використовувати земельну ділянку відповідно до умов договору та вимог земельного законодавства [1].

Договір оренди має передбачати орендну плату за землю. Тобто, платіж який орендар зобов'язується сплачувати орендодавцеві за користування земельною ділянкою. Згідно договору встановлюється розмір, умови та строки використання внесення орендної плати.

В бухгалтерському обліку за особовим рахунком орендодавця в момент виплати доходу відобразатиметься дебіторська заборгованість, яка зменшуватиметься по мірі нарахування доходу.

Відповідно до п. 10 П (С) БО 14, дебіторська заборгованість орендаря відображається у бухгалтерському обліку орендодавця у сумі мінімальних орендних платежів і негарантованої ліквідаційної вартості за винятком фінансового доходу, що підлягає одержанню, з визнанням іншого доходу. Одночасно залишкова вартість об'єкта фінансової оренди виключається з балансу орендодавця з відображенням у складі інших витрат.

Форма оплати орендних платежів також визначена Законом України «Про оренду землі» № 161 від 06.10.1998 р. [1] та може здійснюватися наступним чином:

- у грошовій формі – належна орендодавцеві сума орендної плати виплачується готівкою;
- у натуральній формі – орендна плата видається продукцією власного виробництва;
- у комбінованій формі – яка є поєднанням грошової та натуральної форм відшкодування орендної плати.

За грошової форми розрахунків, оподаткування податком з доходів фізичних осіб та військовим збором здійснюється за загальними правилами. Суб'єкт господарювання (орендар) в такому випадку виступає податковим агентом фізичної особи (орендодавця), що накладає на нього обов'язок, сплати податків та подання відповідних звітів [2]. Виплату орендної плати у грошовій формі підп-

На протязі багатьох років одним із питань, навколо якого велися дискусії вітчизняних науковців було встановлення взаємозв'язку між методами обліку витрат і методами калькулювання. Значний внесок у розв'язання даного питання зробили Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, В. А. Дерій, Т. П. Карпова, В. Ф. Палій, Ю. С. Цал-Цалко, М.А. Проданчук, М. Г. Чумаченко [5] та ін. Сьогодні в обліковій вітчизняній практиці є двояка думка щодо спільних і відмінних ознак методів обліку витрат та методів калькулювання собівартості. Постає питання: чи повинні методи обліку витрат і калькулювання визначатися як єдине ціле, чи вони підлягають окремим класифікаціям, який існує між ними взаємозв'язок, який метод найбільш ефективний для підприємства, тощо.

Аналізуючи проведені науковцями дослідження, можемо констатувати, що від правильного вибору системи методів обліку, калькулювання та аналізу витрат, залежить успіх бізнесу та досягнення стратегічних цілей підприємства.

В ринкових глобалізаційних умовах перед кожним підприємством стоять єдині завдання:

- максимізація прибутку шляхом мінімізації всіх видів витрат;
- стабільний розвиток;
- забезпечення переваг перед конкурентами.

Бухгалтерський облік, як фінансовий центр управлінської інформаційної системи, повинен не лише забезпечити інформацією щодо визначення результату роботи, але й розробити раціональну систему збору та опрацювання інформації, тобто запропонувати найбільш оптимальний спосіб пізнання об'єктів дослідження. Щодо розрахунку фінансового результату періоду, то результат напряду залежатиме від того, як повно й системно ми сформуємо доходи та витрати. А це є не що інше, як вибір оптимально ефективного методу обліку витрат і доходів. Методи обліку витрат на виробництво й калькулювання собівартості, методи обліку доходів належать до сфери наукових досліджень та об'єднують сукупність способів і прийомів, що дають змогу ефективно і якісно виконувати облікові завдання щодо цих доходів та витрат.

На сьогодні методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції, які використовуються у обліковій вітчизняній практиці, можна умовно розділити на дві групи: традиційні і запозичені. До традиційних методів відносяться:

1) позамовний метод обліку витрат – сутність якого полягає в тому, що прямі основні витрати групуються в розрізі встановлених статей або визначених елементів витрат за замовленнями на виготовлення окремого продукту;

2) попроцесний метод (process-costing) – даний метод передбачає облік витрат за кожним технологічним процесом, за заздалегідь визначеною сукупністю технологічних операцій, внаслідок виконання яких одержують певний вид продукції;

3) попередільний метод – сутність якого полягає в тому, що всі або окремі прямі основні витрати відображаються в обліку, за окремими переділами виробництва, а не за видами продукції;

4) нормативний метод, є одним із основних методів управлінського обліку, який дає можливість здійснення дієвого контролю за рівнем витрат виробницт-

ва. Основним елементом даного методу є облік відхилень від норм витрат і облік зміни норм витрат [3].

До запозичених методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції, можна віднести такі як: «стандарт-кост», «директ-кост», ABC-метод, тощо, тобто ті, які сформовані та набули популярності в розвинених країнах світу, а в Україні стали відомі та використовуються на протязі останніх трьох десятиріч [5].

Метод «стандарт-кост», є одним із найбільш поширених методів обліку і управління витратами за кордоном. Як відомо із наукових джерел, засновником даної системи був Фредерік Тейлор, в подальшому його наукову ідею підтримав Дж. Чартер Гаррісон, якому належить впровадження діючої системи «стандарт-кост» – тобто стандартної вартості витрат. Основна сутність даного методу полягає в розробці норм, до яких підприємство повинно прагнути, а обліковується лише те, що повинно відбутися, а не те, що відбулося, тобто враховується не реальне, а належне.

Під методом «директ-костінг» (direct-costing), слід буквально розуміти «облік прямих витрат». На перших етапах практичного застосування даної системи, в собівартість, що розраховується за змінними витратами, включалися тільки прямі витрати, а всі види непрямих витрат списувалися безпосередньо на фінансові результати періоду. На сучасному етапі даний метод передбачає включення в собівартість не тільки прямих змінних витрат, але й частини непрямих змінних витрат. Тому, назва терміну та принцип, який використовується в даному методі, дають всі підстави для того, щоб дану систему називати «облік змінних витрат». Існує безліч думок, щодо правомірності включення в собівартість продукції, тільки змінних витрат. Разом з тим, даний метод має багато прихильників і зайняв стійкі позиції в обліку, перш за все із-за можливостей отримання розрахунків у визначенні критичної точки обсягу виробництва.

Метод обліку витрат за функціями (Activity-Based Costing, або скорочено ABC) – розглядає операції в якості основних об'єктів обліку і калькулювання з метою обчислення собівартості продукту. Ідея ABC-методу полягає в тому, що будь-які витрати викликані певною діяльністю, а кожному типу продукції притаманний свій набір видів діяльності. Базовим принципом даного підходу є розподіл витрат на прямі і накладні. Особливістю методу ABC є те, що в кожному конкретному випадку для розподілу накладних витрат використовують інші показники (базу розподілу), відмінні від обсягів виробництва [1; 2].

Таким чином, можна зробити висновок, що суть функціонального методу обліку витрат полягає у визначенні видів діяльності (операцій, процесів), які спричиняють виникнення витрат, і досліджує та дає можливість проаналізувати основні носії витрат для цих видів діяльності.

Застосування зарубіжних методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) у вітчизняній практиці вимагає докорінних змін традиційних підходів до обліку витрат, до калькулювання, перегляду поглядів на значення «собівартості» в управлінні діяльністю підприємства.

У вітчизняній науці та практиці організації обліку витрат і калькулювання собівартості мало уваги приділяється таким методам, як «кайзен-костінг» і